

Oponentský posudek diplomové práce

Gita Bumbálková, Deníky z cest Kašpara ze Šternberka z let 1786–1787 z hlediska textové lingvistiky, FF UK v Praze – Ústav germánských studií, 141 s. + 97 s. obr. a ediční přílohy, Praha 2013.

Pestrou skupinou pramenů, jejichž studium nabývá zvláště v posledních letech na stále větší intenzitě a významu a těší se rostoucímu zájmu a oblibě jak u odborné veřejnosti (historiků, jazykovědců, archivářů a dalších jako jejich zpracovatelů a editorů) na straně jedné, tak i čtenářů na straně druhé, jsou písemnosti osobní povahy (tzv. ego-dokumenty, Selbstzeugnisse). Do popředí v nich vystupuje osobnost autora, umožňují nahlédnout do jeho života v širším historickém a společenském kontextu, poodhalují jeho subjektivní prožitky a pocity. Z hlediska typologického se jedná o velmi pestrou skupinu písemností sahající od písemností úřední povahy až po prameny narativní. Právě v uvedené rozmanitosti, bohaté obsahové náplni a v jejich výpovědní hodnotě spočívá jejich atraktivita na straně jedné, na druhé straně však staví zpracovatele před řadu úskalí a problémů, zvláště pokud jde o jejich ediční zpřístupnění.

Vedle korespondence náleží k badatelsky nejfrekventovanějším pramenům tohoto typu deníky, mezi nimiž zaujímají svébytné postavení deníky cestovní či cestovní zprávy. A právě cestovní deníky jedné z neobyčejně zajímavých osobností 18. století, Kašpara Maria Šternberka, se staly předmětem zájmu diplomantky. Zpracování však není primárně historické či pomocně vědné, ale hlavní těžiště práce spočívá v detailní jazykové analýze deníků.

Jak již bylo uvedeno, práce se týká dvou Šternberkových deníků z let 1786 a 1787 z jeho cesty do Švýcarska podniknuté v roce 1786 a z cesty do Francie uskutečněné v následujícím roce. Oba deníky jsou uloženy ve fondu RA Šternberk ve Státním oblastním archivu v Praze. Kromě těchto je součástí fondu i cestopis ze Šternberkovy cesty do Benátska uskutečněné v roce 1804 a nedatovaný rukopis obsahující popis italských měst. Zatímco posledně jmenované rukopisy jsou psány francouzsky, dva předcházející cestovní deníky jsou psány německy a poskytují tak ideální materiál pro jazykový rozbor a to tím spíše, že jejich pisatel náležel mezi nejvýznamnější učence své doby.

Předkládaná diplomová práce je členěna do dvou základních částí, monografické a části obsahující přílohy, a to především texty obou deníků (záměrně v této souvislosti neužívám termínu ediční příloha neboť se jedná o přepis textu bez vědecko-informačního aparátu, jenž je nedílnou součástí kritické edice). Úvodem autorka přibližuje stručně kulturní a společenské klima v době vzniku deníků, tj. v období 18. a počátku 19. století se zřetelem k českému prostředí. S ohledem na zpracovávaný typ prameny se stručně zmiňuje o fenoménu cestování v daném období. Hlavní pozornost autorky je pak v rámci úvodní monografické části přirozeně věnována rodině Šternberků a především osobnosti autora deníků, Kašpara Maria Šternberka. S ohledem k tématu práce je pochopitelné, že text je primárně kompilací vycházející z dosavadní literatury, tu však mohla autorka doplnit o nejnovější práci věnované Šternberkům z pera Zdeňka Pokludy (Moravští Šternberkové, Praha 2012), a to i přesto, že práce se primárně věnuje Šternberkům moravským či z Čech na Moravu přišedším, případně o práci další, rozšiřující obecný kulturně historický pohled. Následuje kapitola věnovaná základní charakteristice německého jazyka, přirozeně opět se zřetelem k době vzniku obou deníků, tj. 18. století, zpracovaná rovněž primárně na základě stávající literatury. Pátá kapitola je věnována již vlastním cestovním deníkům – jejich vnějšímu popisu (v této souvislosti postrádám exaktnější charakteristiku písma, jež se omezuje na konstatování, že se jedná o úhledné písmo) a stručné obsahové charakteristice.

Těžiště práce pak spočívá v šesté až osmé kapitole, které jsou zaměřeny na syntaktickou, stylistickou a lexikální analýzu textu.

Obsahem druhé části je vedle obrazové přílohy připojená kvalitně provedená transliterace obou deníků. Především vzhledem k použitému systému značek užívaných standardně v ediční praxi by bylo vhodné doplnit odkaz (pozn. 146) o Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti, vydanou v roce 2002 pod redakcí Ivana Šťovíčka (v daném případě nestačí její uvedení v seznamu literatury). V souvislosti s transliterovaným textem by bylo rovněž vhodnější připojení seznamu místních a osobních jmen vyskytujících se v denících za text a doplnit jej o stručný komentář a především o odkazy na transliterované stránky.

Pokud jde o připojený seznam literatury, tak zvláště část týkající se obecně dějin a kultury v předmětném období by zasloužila (kromě výše uvedené práce Zdeňka Pokludy) doplnění o některé další tituly (August Sedláček, Hrady, zámky a tvrze..., Karel Kuča, Města a městečka..., Umělecké památky Čech, Velké dějiny zemí Koruny české a d.), zcela pak chybí práce týkající se pramenů osobní povahy.

Závěr: práci doporučuji k obhajobě a z pohledu archiváře a především pomocně vědného historika doporučuji hodnotit známkou velmi dobře.

doc. dr. Ivana Ebelová, CSc.

V Praze dne 16. září 2013